

دور چهارم مذاکرات غیر مستقیم ایران و آمریکا روز گذشته در مسقط، پایتخت عمان، پس از سه ساعت گفت‌وگو به پایان رسید. با وجود مواضع تند و تناقض آمیز طرف آمریکایی در رسانه‌ها، نتایج مذاکرات از تمایل هر دو طرف برای ادامه گفت‌وگوها و نزدیک‌تر شدن مواضع آن‌ها حکایت دارد. ایران با حفظ مواضع اصولی خود، رویکردی واقع‌بینانه و سازنده در مذاکرات اتخاذ کرده است، در حالی که آمریکا با تناقض بین مواضع اعلامی و اعمالی خود مذاکرات را جلو می‌برد. نقش رسانه‌ها در بازنامه‌ی مذاکرات و تلاش طرفین برای ارائه روایت خود از نتایج، نشان‌دهنده اهمیت افکار عمومی در این فرایند است. با این حال، توافق برای ادامه مذاکرات و اظهارات مثبت دو طرف و همچنین مواضع مثبت میانجی‌ عمانی نشان می‌دهد، فضای مذاکرات با آن شدنی که طرف آمریکایی روایت می‌کند، بار منفی ندارد.

جزئیات دور چهارم

دور چهارم مذاکرات در مسقط در حالی برگزار شد که انتظارات از نتایج آن به دلیل مواضع تند اعلامی طرف آمریکایی پایین بود. استیوی ویتکاف، نماینده آمریکا در این مذاکرات، پیش از آغاز گفت‌وگوها در مصاحبه‌ای با سایت خبری «بریت‌بار» مواضع سختگیرانه‌ای اتخاذ کرده‌بود. او اعلام کرد که آمریکا به دنبال توافقی است که به ایران اورتانیم در ایران را به‌صفر برساند و تأسیسات هسته‌ای نظنز، فردو و اصفهان برچیده شود. این اظهارات که روایتی از مواضع رویبو، وزیر خارجه و ترامپ بود، به نظر می‌رسید مذاکرات را به سمت بن‌بست هدایت کند. با این حال، نتایج مذاکرات نشان داد که رویکرد عملی آمریکا در میز مذاکره با مواضع اعلامی آن تفاوت دارد. همچنین، بر خلاف گزارش اولیه شبکه سی‌ان‌ان که مدعی شده بود تیم کارشناسی همراه استیوی ویتکاف حضور ندارد، منابع خبری اعلام کردند که دست‌کم ۱۲ نفر همراه نمایندهٔ آمریکا در این مذاکرات دیده شده‌اند. این موضوع نشان‌دهنده حضور یک تیم فنی و کارشناسی بود که بر خلاف ادعاهای اولیه رسانه‌های آمریکایی، به نظر می‌رسد برای گفت‌وگوهای جدی و فنی آماده شده بودند. مذاکرات سه‌ساعت به طول انجامید و به گفته سخنگوی وزارت امور خارجه ایران، بقائی، «دشوار اما مفید» بود. او تأکید کرد که این گفت‌وگوها به درک بهتر مواضع طرفین و یافتن راه‌حل های

مواضع ضد و نقیض ویتکاف فضای دور چهارم مذاکرات را سنگین کرده بود، احتمال ادامهٔ مذاکرات به معنای عقب‌نشینی آمریکا از مواضع اعلامی است مذاکره در اوج بدبینی

معمولاً واقع‌بینانه‌برای حل مسائل مورد اختلاف کمک‌کرد.همچنین، هماهنگ‌کنندهٔ عمانی قرار است زمان و مکان دور بعدی مذاکرات را اعلام کند که نشان‌دهنده توافق طرفین برای ادامه گفت‌وگوهاست. از سوی دیگر، منابع آمریکایی نیز از نتایج مذاکرات ابراز رضایت کردند. پایگاه خبری اکسیوس به نقل از یک مقام آمریکایی گزارش داد که توافق حاصل شده تا مذاکرات برای بررسی جنبه‌های فنی ادامه یابد. این مقام آمریکایی افزود که واشنگتن از نتایج مذاکرات دلگرم شده و مشتاقانه منتظر نشست بعدی است. خبرگزاری رویترز نیز به نقل از یک منبع آمریکایی تأیید کرد که مذاکرات با ایران ادامه خواهد یافت.

تداوم تأکید ایران بر حق غنی‌سازی

ایران در این مذاکرات بار دیگر بر مواضع اصولی خود تأکید کرد. سید عباس عراقچی، وزیر امور خارجه ایران، در اظهاراتی پس از مذاکرات اعلام کرد که غنی‌سازی اورانیم برای ایران غیرقابل مذاکره است. او تأکید کرد که ایران ممکن است برای اعتمادسازی در یک دوره زمانی محدودیت‌هایی در سطح، میزان یا ابعاد غنی‌سازی بپذیرد، اما اصل غنی‌سازی به هیچ عنوان قابل مصالحه نیست. این اظهارات واکنشی به مواضع رسانه‌ای طرف آمریکایی، از جمله شخص ترامپ بود که مدعی بود: «ایران نیازی به غنی‌سازی ندارد.» رئیس‌جمهور آمریکا البته مواضع دیگری گرفت که طی آن اعلام شد آمریکا هنوز در مورد «حق غنی‌سازی ایران» تصمیمی نگرفته است. عراقچی همچنین رفع تحریم‌ها را یکی از پایه‌های اصلی مذاکرات دانست و گفت که این موضوع مورد توافق طرفین قرار دارد. عراقچی در ادامه به نزدیک‌تر شدن مواضع ایران و آمریکا اشاره کرد و گفت که دو طرف اکنون درک بهتری از مواضع یکدیگر دارند. او ابراز امیدواری کرد که در دور بعدی مذاکرات پیشرفت بیشتری حاصل شود. این اظهارات نشان‌دهنده رویکرد واقع‌بینانه ایران در مذاکرات است که ضمن حفظ مواضع اصولی، به دنبال یافتن راه‌حل‌های عملی برای کاهش تنش‌هاست.

رویکرد اعلامی و عملی آمریکا در تناقض آشکار

یکی از نکات برجسته‌ست این دور از مذاکرات، تناقض آشکار بین مواضع اعلامی و اعمالی طرف آمریکایی بود. استیوی ویتکاف پیش از مذاکرات با اظهارات تند خود در

حسن بهشتی پور، در گفت وگوبا «فرهیختگان» مطرح کرد

کنسرسیوم هسته‌ای یکی از طرح‌های روی میز

که اگر این‌ها بخواهند همین حرف‌های آقای ویتکاف را دنبال کنند، عملاً به جایی ن‌خواهند رسید. پس آنچه که سر میز مذاکره می‌گوید با آنچه که در رسانه‌ها می‌گوید متفاوت است. من این طور برداشت می‌کنم و اگر همان را می‌خواست در مذاکره بگوید، اصلاً مذاکره به جایی نمی‌رسید و بن‌بست می‌شد.»

توقف غنی‌سازی شعاری برای لابی‌های صهیونیستی

بهشتی‌پور در ادامه با تأکید بر اینکه ویتکاف بخشی از حاکمیت ایالات متحده آمریکاست، افزود: «همان زمان، رویبو، وزیر خارجه و یکی از مقامات رسمی دولت آمریکا، صراحتاً همین سخنان آقای ویتکاف را در مورد برچیدن زیرساخت‌های هسته‌ای مطرح می‌کرد. بنابراین، از نظر من آنچه اصلی دارد، این نیست که در رسانه‌ها چه می‌گویند، بلکه ملاک اهمیت، مواضعی است که پای میز مذاکره اتخاذ می‌شود. اگر طرف آمریکایی بخواهان توقف غنی‌سازی اورانیم در ایران باشد، معنای آن این است که قصد ندارند مذاکرات به نتیجه برسد و در واقع می‌خواهند عمداً روند مذاکرات را به شکست بکشانند. تصور نمی‌کنم مواضع آنان در مذاکرات همین باشد. این سخنان صرفاً برای مصرف رسانه‌ای و خوشایند لابی‌های صهیونیستی در آمریکا مطرح می‌شود. در غیر این صورت، خود آنان نیز به‌خوبی واقفند که توقف کامل غنی‌سازی در ایران اصلاً معنا ندارد.»

کنسرسیوم هسته‌ای؛ طرحی قدیمی برای غنی‌سازی با نظارت منطقه‌ای

این کارشناس مسائل بین‌الملل در بخش پایانی گفت‌وگو به طرح کنسرسیوم هسته‌ای به‌عنوان یکی از گزینه‌های روی میز مذاکرات اشاره کرد و توضیح داد: «این ایده از سال‌های دور مطرح بوده و طرح جدیدی محسوب نمی‌شود. بر اساس این ایده، ایران غنی‌سازی اورانیم را در داخل کشور ادامه می‌دهد، اما با مشارکت کشورهای منطقه. این طرح، اگر به‌سرستی اجرا شود، می‌تواند بسیار مطلوب باشد؛ زیرا از یک‌سو غنی‌سازی در ایران ادامه خواهد یافت و از سوی دیگر کشورهای مشارکت‌کننده که نگرانی‌هایی در باره احتمال ساخت سلاح هسته‌ای در ایران دارند، به‌عنوان ناظر و شریک در فرایند حضور دارند و می‌توانند از ابتدا تا انتهای فعالیت‌ها مشارکت داشته باشند. این از رو به نظر می‌رسد این طرح، در صورت موافقت طرف‌ها، قابل بررسی و اجرای جدی باشد. کنسرسیوم هسته‌ای می‌تواند یکی از طرح‌های مورد بررسی در مذاکرات باشد. این موضوع پیش از این نیز مطرح بوده و در حال حاضر نیز در زمره طرح‌های موجود است. دیگر طرحی که روی میز است بحث توافق مرحله‌ای با کام به کام است.»

رسانه‌ها، انتظارات را برای رسیدن به توافق پایین آورده بود. او اعلام کرده بود که اگر ایران به غنی‌سازی صفر نر ندهد، مذاکرات به بن‌بست خواهند رسید. با این حال، نتایج مذاکرات نشان داد که آمریکا نه تنها از گفت‌وگوها خارج نشد، بلکه برای ادامه آن‌ها توافق کرد. این تناقض تاحدی بود که حتی شبکه سی‌ان‌ان که معمولاً روایتی منفی از مسیر مذاکرات دارد در گزارشی از رویکرد آمریکا در مذاکرات، مدعی شد: «واشنگتن اساساً پرای مذاکرات فنی و سیاسی معنادار آماده نیست» و به سوالات پاسخ‌های کوتاه و کلی می‌دهد، پیشنهادهای اصلی را نادیده می‌گیرد و دائماً موضع خود را تغییر می‌دهد. عراقچی نیز به این تناقض ها واکنش نشان داد و گفت که مواضع ضدو نقیض آمریکا، به‌ویژه در عرصه رسانه‌ای، به مذاکرات آسیب می‌زند. او تأکید کرد که ایران انتظار دارد آمریکا مانند ایران مواضع خود را با دقت و بدون تناقض بیان کند. عراقچی هشدار داد که اگر این رفتار ادامه یابد، ایران نیز ممکن است به همان ترتیب عمل کند.

واکنش وزیر خارجه عمان

وزیر خارجه عمان، که کنشورش نقش میانجی را در این مذاکرات ایفا می‌کند، پس از پایان دور چهارم مذاکرات اظهاراتی امیدوارکننده بیان کرد. او اعلام کرد که گفت‌وگوها حاوی ایده‌های مفید و ابتکاری بود که نشان‌دهنده تمایل مشترک طرفین برای رسیدن به توافقی شرافتمندانه است. او همچنین تأیید کرد که دور پنجم مذاکرات پس از مشورت طرفین با مقامات عالی‌رتبه خود برگزار خواهد شد. این اظهارات نشان‌دهنده نقش مثبت عمان در تسهیل گفت‌وگوها و ایجاد فضایی سازنده برای مذاکرات است. طرف عمانی در حالی اعلام موضعی مثبت از فضای مذاکرات داشته که پس از اتمام دور سوم مذاکرات رویکردی کاملاً خنثی داشت.

چشم‌انداز آینده مذاکرات

با پایان دور چهارم مذاکرات، چشم‌انداز ادامه گفت‌وگوها مثبت به نظر می‌رسد. توافق طرفین برای برگزاری دور بعدی مذاکرات، که احتمالاً با فاصله یک هفته برگزار خواهد شد، نشان‌دهنده اراده سیاسی برای یافتن راه‌حل است. نزدیک‌تر شدن مواضع ایران و آمریکا، به‌ویژه در درک بهتر از مواضع یکدیگر، می‌تواند

امیرعلی ابوالفتح در گفت وگوبا «فرهیختگان»:

یا خط قرمزی مطرح نشده یا عقب‌نشینی کردند

اشاره کرد که ایده‌ها و ابتکارات مفیدی در این مذاکرات مطرح‌شد. ابوالفتح در تحلیل این پیشنهادها گفت: «آقای عراقچی، قبل از مذاکره گفت که ما طرح‌هایی را به طرف مقابل ارائه دادیم که اطمینان پیدا کنند؛ ایران به سلاح اتمی دست پیدا نمی‌کند. موضوع فنی است؛ بالاخره بحث‌های نظارتی، بازرسی‌ها یا محدود کردن بخشی از فعالیت‌های هسته‌ای ایران مطرح است، که یک مقدار این نگرانی را ایجاد می‌کرد که ایران به سمت سلاح می‌رود. ولی این‌ها را مطرح کردند که آمریکایی‌ها اطمینان پیدا کنند که به سمت سلاح نمی‌روند. در ابتدا احتمالاً آمریکایی‌ها موافقت نمی‌کنند ولی در مسیر مذاکرات، آرام‌آرام به سمت آن سبیری می‌روند که باید یک فرایند یا مکانیسمی را پیدا کنند که اطمینان حاصل کنند توافق حاصل می‌شود. جلب اعتماد آمریکا، حائز اهمیت است. البته آمریکایی‌ها هم باید اعتماد ایران را جلب کنند که موضوع رفع مؤثر تحریم‌ها اتفاق خواهد افتاد. آن‌ها باید روند اعتمادسازی را در پیش بگیرند. به‌نظر می‌رسد فعلاً روی موضوع غنی‌سازی کار می‌کنند. ایران طرح داده، آمریکایی‌ها هم باید طرح خود را بدهند که ایران بتواند اعتماد کند و سیاست اعتمادسازی شکل بگیرد.»

اختلافات کمتر شده اما به صفر نرسیده است

ابوالفتح در واکنش به این موضوع که به نظر می‌رسد اختلاف دو طرف کم شده اما هنوز به صفر نرسیده است؛ گفت: «اختلافات کمتر شده ولی به صفر نرسیده است. روز به روز، مورد به مورد که جلی می‌روند، اختلافاتشان کم‌تر می‌کنند. حالا اینکه چقدر کم شده، نمی‌دانیم، ولی احتمال زیاد اختلافات کمتر شده که به دور بعد خواهد رفت. اگر قرار بود اختلافات افزایش پیدا کنند یا چشم‌انداز رفع اختلافات نبود، اصلاً دیگر به مراحل بعدی نمی‌رفت. همین الان تکلیف را یکسره می‌کردند. این تکنیک مذاکراتی آن‌هاست. خواسته حاکم‌تری را مطرح می‌کنند، در مورد چپن هم همین اتفاق افتاد، تعرفه ۲۰۰ درصدی گذاشتند، حلال ترامپ راضی شده می‌گوید، ۸۰ درصد آن را کم کنند. این حرف‌ها را می‌زند، یا یامن هم می‌بوند، گفت جهنم به پا می‌کنم، بعد توافق کرد و آتش‌بس برقرار کرد. با ایران هم همین مسیر را دنبال می‌کنند. براین اساس نباید خیلی این مواضع و حرف‌هایی که در رسانه‌ها می‌زند را جدی گرفت.»

وزیر خارجه عمان در بخشی از پیام توئیتری‌ای که منتشر کرد، به این موضوع اشاره کرد که طرفین بعد از مشورت با رهبران دور بعدی مذاکره را ادامه خواهند داد. ابوالفتح در این مورد هم گفت: «هر دفعه همین طور است. وقتی مذاکرات تموم می‌شود، هیئت‌های بر می‌گردند، شرح مذاکرات را به اطلاع رهبران کشور‌ها می‌رسانند. بعد برای هر مرحله به برنامه‌ریزی می‌کنند. اگر الان بیان شده، به این معنی نیست که دفعه قبل چنین چیزی نبوده است. هیئت‌ها کسر خود تصمیم نمی‌گیرند؛ بعد از رسیدن به پایتخت با نهادهای تصمیم‌ساز، وظیفه بیشتر تلاد؛ ترتیب انسان‌هایی از جنس امام خمینی.»

دارد که فلسفه و کلام و تفسیر و دیگر علوم دینی در حوزه همگی در ذهن فقیه حاضر ند و علوم مبنایی ی‌آلی رسیدن به مفاهیم اصلی و فرعی اندام اداریات در این منظومه، فقه قطب مرکزی است. هم‌تیین کننده‌ی‌ها و بناییده‌ها، شک‌م‌کن‌ساز. از این جهت فقه در نگاه رهبری، را «حاشیه زندگی فردی» به «مرکز طراحی اجتماعی» منتقل شده است. این انتقال، همین چارزی است که «بازگشت به منطق قانون اساسی» به‌ویژه اصل دوم را رقم می‌زند. فقه، تبدیل به نقطه تنظیم‌کننده نظامات و مهندس تمدنی جامعه اسلامی می‌شود و فقیه، عالم اسلامی است به نام مجتهد جامع الشرایط مدبر و مدبر و آگاه به زمان و مکان. لذا مهم‌ترین آموزه‌های آیت‌الله‌خانه‌ای در خصوص جایگاه فقه و فقا‌هت، تأکید بر این نکته است که فقه در نه‌ایات مسئولیت اصلی را در هدایت جامعه به‌وسیله اسلامیت و تحقق نظام اسلامی بر عهده دارد. در حقیقت، فقه تنها «عالم دینی» نیست، بلکه «عالم دین و دین» در عرصه اجتماعی و حکومتی است که دور‌ستر حکمت نظری و عملی‌تر زیست می‌کند.

از این رو در این بیانیه آیت‌الله‌خانه‌ای به‌طور روشن تکنیک نقش‌را با این کرده است که در نه‌ایات فقهی باید به عنوان مرجع نهایی در طراحی و اجرای سیستم‌های اجتماعی و حکومتی

مواضع ضد و نقیض ویتکاف فضای دور چهارم مذاکرات را سنگین کرده بود، احتمال ادامهٔ مذاکرات به معنای عقب‌نشینی آمریکا از مواضع اعلامی است

زمینه‌ساز پیش‌سرفت در مذاکرات آینده باشد. با این حال، چالش‌های مهمی همچنان باقی است. تناقض در مواضع اعلامی و عملی آمریکا می‌تواند اعتماد متقابل را تضعیف کند. همچنین، فشارهای سیاسی داخلی در آمریکا و انتظارات حاد‌تری بر برخی گروه‌ها ممکن است بر انعطاف‌پذیری واشنگتن در مذاکرات تأثیر بگذارد. از سوی دیگر، ایران با تأکید بر حفظ حق غنی‌سازی و رفع تحریم‌ها، نشان داده است که حاضر به مصالحه بر سر اصول خود نیست، اما برای اعتمادسازی آماده پذیرش محدودیت‌های موقت است.

نتیجه مذاکرات

با بازنامه‌ی آن متفاوت خواهد بود

آنچه‌ا از رویکرد رسانه‌ای دو طرف برمی‌آید این است که فارغ از نتیجه گفت‌وگوها، روایت و بازنامه‌ی رسانه‌ای آن نیز موضوعیت دارد و ممکن است حتی در صورت رسیدن به یک توافق، به‌ویژه طرف آمریکایی که به دنبال تقویت وجهه سیاسی ترامپ است، روایتی کاملاً باب میل خود را از نتیجه محقق شده ارائه دهد. طرف آمریکایی از رسانه‌ها به‌عنوان ابزاری برای روایت مذاکرات به نفع خود استفاده کرد. اظهارات تند ویتکاف پیش از مذاکرات و گزارش‌های اولیه رسانه‌هایی مانند سی‌ان‌ان در باره نبود تیم کارشناسی، به نظر می‌رسید با هدف مدیریت انتظارات و فشار بر ایران منتشر شده باشند. با این حال، این رویکرد نه تنها به مذاکرات کمک نکرد، بلکه به دلیل تناقض با واقعیت‌های میز مذاکره، اعتبار آمریکا را در فضای رسانه‌ای مذاکرات بیش از گذشته خدشه‌دار کرد. از سوی دیگر، ایران با ارائه مواضع شفاف و ثابت‌قدم، سعی کرد روایتی واقع‌بینانه از مذاکرات ارائه دهد. اظهارات عراقچی و بقائی بر مفید بودن مذاکرات و نزدیک‌تر شدن مواضع طرفین تأکید داشت که با گزارش‌های منابع آمریکایی و عمانی همخوانی داشت. این رویکرد نشان‌دهنده تلاش ایران برای حفظ فضای سازنده در مذاکرات و جلوگیری از تأثیرگذاری فشارهای رسانه‌ای بر روند گفت‌وگوهاست، اما همچنان در اوج بد بینی پیگیری می‌شود. مواضع متناقض طرف آمریکایی نیز بر شدت این بدبینی افزوده و لزوم حرکت محتاطانه را به تیم مذاکره‌کننده گوشزد می‌کند.

دوشنبه ۲۲ اردیبهشت ۱۴۰۴

۱۵۱۶

شماره ۴۴۰۹

۱۵۱۶

FARHIKHTEGANDAILY.COM

۱۵۱۶

FARHIKHTEGANONLINE